

Ερωτήσεις και απαντήσεις: Εμβολιασμός κατά της COVID-19 στην ΕΕ

Βρυξέλλες, 21 Δεκεμβρίου 2020

Με ποιες εταιρείες έχετε συνάψει συμφωνίες για εμβόλια κατά της COVID-19;

Η Επιτροπή διεξάγει εντατικές διαπραγματεύσεις προκειμένου να εξασφαλίσει μια διαφοροποιημένη γκάμα εμβολίων για τους πολίτες της ΕΕ σε δίκαιες τιμές. Έχουν συναφθεί συμφωνίες με τις εταιρείες [AstraZeneca](#) (400 εκατομμύρια δόσεις), [Sanofi-GSK](#) (300 εκατομμύρια δόσεις), [Johnson and Johnson](#) (400 εκατομμύρια δόσεις), [BioNTech-Pfizer](#) (300 εκατομμύρια δόσεις), [CureVac](#) (405 εκατομμύρια δόσεις) και [Moderna](#) (160 εκατομμύρια δόσεις). Η Επιτροπή έχει επίσης ολοκληρώσει διερευνητικές συνομιλίες με τη φαρμακευτική εταιρεία Novavax με σκοπό την αγορά έως και 200 εκατομμυρίων δόσεων.

Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή έχει εξασφαλίσει συνολικά πάνω από 2 δισ. δόσεις. Για την Επιτροπή ήταν σημαντικό από την αρχή να διαμορφωθεί μια διαφοροποιημένη γκάμα εμβολίων με βάση διαφορετικές τεχνολογίες, ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες έγκρισης ενός ή περισσότερων από τα υποψήφια εμβόλια από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (EMA). Εάν όλα τα υποψήφια εμβόλια αποδειχθούν ασφαλή και αποτελεσματικά, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να δωρίσουν μέρος των δόσεων που τους αναλογούν σε χώρες χαμηλότερου και μεσαίου εισοδήματος.

Ποιο εμβόλιο έχει εγκριθεί σήμερα;

Στις 21 Δεκεμβρίου η Επιτροπή χορήγησε άδεια κυκλοφορίας υπό όρους για το εμβόλιο που ανέπτυξαν [η BioNTech και η Pfizer](#), μετά τη θετική αξιολόγηση του EMA όσον αφορά την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητά του. Τώρα αναμένει τη γνώμη του EMA σχετικά με την πιθανή [χορήγηση άδειας κυκλοφορίας υπό όρους](#) για το εμβόλιο της [Moderna](#). Η γνώμη αυτή αναμένεται να εκδοθεί το αργότερο έως τις 6 Ιανουαρίου.

Κανένας άλλος παραγωγός εμβολίων δεν έχει υποβάλει επισήμως αίτηση στον EMA για τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας. Για να επιταχύνει τη διαδικασία, ο EMA έχει ξεκινήσει κυλιόμενες αξιολογήσεις των εμβολίων που παράγουν οι εταιρείες Johnson and Johnson και AstraZeneca.

Πώς θα παρακολουθούνται τα εμβόλια μετά τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας υπό όρους;

Η παρακολούθηση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των εμβολίων μετά τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας αποτελεί απαίτηση βάσει του ενωσιακού δικαίου και ακρογωνιαίιο λίθο του συστήματος φαρμακοεπαγρύπνησης της ΕΕ όσον αφορά τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την κατανόηση και την πρόληψη ανεπιθύμητων ενεργειών ή τυχόν άλλων προβλημάτων που σχετίζονται με τα φάρμακα. Το σύστημα είναι ακριβώς το ίδιο με αυτό που ισχύει για μια κανονική άδεια κυκλοφορίας.

Η ασφάλεια και η αποτελεσματικότητα των εμβολίων που έχουν λάβει άδεια κυκλοφορίας υπό όρους παρακολουθούνται αυστηρά, όπως ισχύει για όλα τα φάρμακα, μέσω του θεσπισμένου συστήματος παρακολούθησης φαρμάκων της ΕΕ.

Επιπλέον, λαμβάνονται ειδικά μέτρα για τη γρήγορη συλλογή και αξιολόγηση νέων πληροφοριών. Για παράδειγμα, οι παρασκευαστές πρέπει συνήθως να αποστέλλουν κάθε έξι μήνες έκθεση ασφάλειας στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων. Ωστόσο, για τα εμβόλια κατά της COVID-19 οι εκθέσεις ασφάλειας πρέπει να αποστέλλονται κάθε μήνα.

Δεδομένου του εξαιρετικά υψηλού αριθμού ατόμων που αναμένεται να εμβολιαστούν, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων θα θεσπίσει πρόσθετη διαδικασία παρακολούθησης σε μεγάλη κλίμακα όσον αφορά την ασφάλεια.

Μόλις εγκριθούν, πότε θα είναι διαθέσιμα τα εμβόλια στην ΕΕ;

Σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τα εμβόλια που έχει συμφωνηθεί με τα κράτη μέλη, κάθε εμβόλιο, μόλις εγκριθεί και παραχθεί, θα διατίθεται στα κράτη μέλη ταυτόχρονα και υπό τους ίδιους όρους.

Η διανομή θα ξεκινήσει σταδιακά. Αυτό σημαίνει ότι κατά τους πρώτους μήνες δεν θα υπάρχουν

αρκετές δόσεις για να εμβολιαστούν όλοι οι ενήλικες. Οι πρώτες δόσεις θα διατεθούν στις ομάδες προτεραιότητας που θα ορίσουν τα κράτη μέλη (π.χ. επαγγελματίες του τομέα της υγείας, άτομα άνω των 60 ετών). Οι προμήθειες θα αυξηθούν με την πάροδο του χρόνου, και αναμένεται ότι όλοι οι ενήλικες θα μπορέσουν να εμβολιαστούν μέσα στο 2021.

Για τις περισσότερες συμβάσεις που έχουν συναφθεί, το μεγαλύτερο μέρος των παραδόσεων προβλέπεται να ολοκληρωθεί το 2021. Βάσει ορισμένων συμβάσεων, οι πρώτες παραδόσεις αναμένεται να αρχίσουν ήδη το πρώτο τρίμηνο του 2021.

Οι πρώτες παραδόσεις του εμβολίου των BioNTech και Pfizer αναμένονται μέσα σε λίγες ημέρες μετά την έγκριση, ενώ οι πρώτοι εμβολιασμοί θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο των ημερών εμβολιασμού της ΕΕ το διάστημα 27-29 Δεκεμβρίου.

Η Επιτροπή έχει ζητήσει από τις εθνικές αρχές να προετοιμαστούν όσο το δυνατόν νωρίτερα για να οργανώσουν την ταχεία και εύκολα προσβάσιμη διάθεση των εμβολίων, σύμφωνα με τα εθνικά σχέδια εμβολιασμού, και έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για τη διάθεση εμβολίων σε μεγάλη κλίμακα.

Η Επιτροπή παρακολουθεί πολύ στενά τις εξελίξεις όσον αφορά τα εθνικά σχέδια εμβολιασμού και παρέχει στήριξη κυρίως μέσα από τη διοργάνωση κοινής προμήθειας για εξοπλισμό εμβολιασμού, όπως σύριγγες και βελόνες, και τη διεξαγωγή, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC), δοκιμής αντοχής των εθνικών σχεδίων εμβολιασμού πριν από τη διάθεση των εμβολίων.

Θα διαθέτει η ΕΕ επαρκή ικανότητα για την παραγωγή των εμβολίων κατά της COVID-19;

Υπάρχει ήδη σημαντική παραγωγική ικανότητα στην ΕΕ όσον αφορά τα εμβόλια, και η Επιτροπή εργάζεται εντατικά για την ενίσχυσή της. Επιπλέον, και για να διασφαλιστεί ότι οι φορείς ανάπτυξης εμβολίων διαθέτουν την αναγκαία ικανότητα για να αυξήσουν την παραγωγή εμβολίων κατά της COVID-19 μόλις αυτά εγκριθούν από τον EMA, η Επιτροπή στηρίζει τις αναγκαίες επενδύσεις για την ανάπτυξη των εν λόγω παραγωγικών ικανοτήτων.

Πώς θα λειτουργήσει η διανομή των εμβολίων από υλικοτεχνικής άποψης;

Η υλικοτεχνική υποστήριξη και οι μεταφορές αποτελούν βασική πτυχή πάνω στην οποία πρέπει να εργαστούν όλα τα κράτη μέλη, όπως τονίζεται στην [ανακοίνωση](#) της 15ης Οκτωβρίου σχετικά με την ετοιμότητα για τις στρατηγικές εμβολιασμού και τη διάθεση των εμβολίων κατά της νόσου COVID-19.

Η παράδοση στους εθνικούς κόμβους διανομής θα εξασφαλίζεται από τους κατασκευαστές.

Η περαιτέρω διανομή στα κέντρα εμβολιασμού θα εξασφαλίζεται από τα κράτη μέλη, τα οποία θα είναι επίσης υπεύθυνα για τον εμβολιασμό του πληθυσμού τους.

Ποιοι θα πρέπει να εμβολιαστούν πρώτοι;

Όλα τα κράτη μέλη θα έχουν πρόσβαση στα εμβόλια κατά της COVID-19 ταυτόχρονα, με βάση το μέγεθος του πληθυσμού τους. Ο συνολικός αριθμός των δόσεων του εμβολίου θα είναι, ωστόσο, περιορισμένος κατά τα αρχικά στάδια της διάθεσης και προτού καταστεί δυνατή η αύξηση της παραγωγής. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή έχει παράσχει παραδείγματα ομάδων προτεραιότητας (χωρίς συγκεκριμένη σειρά), τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τις χώρες της ΕΕ μόλις καταστούν διαθέσιμα εμβόλια κατά της νόσου COVID-19.

Οι περισσότερες χώρες έχουν ορίσει ομάδες προτεραιότητας και διευκρινίζουν περαιτέρω ποιοι θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα σε αυτές τις ομάδες, π.χ. ηλικιωμένοι άνω των 80 ετών. Το ECDC δημοσίευσε [επισκόπηση](#) σχετικά με το πού βρίσκονται οι χώρες της ΕΕ/του ΕΟΧ και το Ηνωμένο Βασίλειο σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη των σχεδίων/στρατηγικών εμβολιασμού τους. Το ECDC, για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη, καταρτίζει επίσης μια διαδικασία μοντελοποίησης σχετικά με την ιεράρχηση προτεραιοτήτων. Η έκθεση αυτή αναμένεται να δημοσιευθεί πριν από τα Χριστούγεννα.

Οι πολίτες θα γνωρίζουν με ποιο εμβόλιο θα εμβολιαστούν;

Ναι.

Όταν ένα εμβόλιο λαμβάνει άδεια κυκλοφορίας υπό όρους, το φύλλο οδηγιών το οποίο περιέχει λεπτομέρειες για το συγκεκριμένο εμβόλιο θα μεταφράζεται σε όλες τις γλώσσες και θα δημοσιεύεται σε ηλεκτρονική μορφή από την Επιτροπή.

Έτσι, όλοι οι επαγγελματίες του τομέα της υγείας και όλοι οι ασθενείς θα έχουν στη διάθεσή τους, σε ηλεκτρονική μορφή, ένα φύλλο οδηγιών χρήσης στη γλώσσα τους.

Οι παραγωγοί εμβολίων είναι υπεύθυνοι για τη διαμόρφωση των αναγκαίων μηχανισμών ώστε να διασφαλιστεί ότι, κατόπιν αιτήματός του, κάθε ασθενής θα μπορεί να λαμβάνει σε έντυπη μορφή το φύλλο οδηγιών χρήσης στη γλώσσα του, χωρίς να επιβαρύνονται οι επαγγελματίες του τομέα της

υγείας που χορηγούν το εμβόλιο.

Ποιες πληροφορίες θα παρέχουν στους πολίτες και τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας η επισήμανση και η συσκευασία των εμβολίων κατά της COVID-19;

Για να καταστεί δυνατή η ταχεία έναρξη χρήσης των εμβολίων κατά της COVID-19 σε μεγάλη κλίμακα, η Επιτροπή έχει αναπτύξει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων, δυνατότητες προσωρινής ευελιξίας όσον αφορά την επισήμανση και τη συσκευασία. Η ευελιξία στις απαιτήσεις επισήμανσης και συσκευασίας αναμένεται να μειώσει το κόστος μεταφοράς και τον χώρο αποθήκευσης, να βελτιώσει την κατανομή των δόσεων μεταξύ των κρατών μελών και να περιορίσει τυχόν επιπτώσεις στην παραγωγή άλλων κοινών εμβολίων. Δεν θα εμποδίζει, ωστόσο τους εμβολιαζόμενους και τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας να έχουν πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες σχετικά με το χρησιμοποιούμενο εμβόλιο.

Η παρεχόμενη ευελιξία περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τη δυνατότητα η εξωτερική και η στοιχειώδης συσκευασία να τυπώνονται μόνο στα αγγλικά. Επίσης, το φύλλο οδηγιών δεν χρειάζεται να περιέχεται στη συσκευασία του φαρμάκου, αλλά θα παρέχεται χωριστά από τον παραγωγό του εμβολίου, ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για τη διανομή σε τοπικό επίπεδο του έντυπου φύλλου οδηγιών στην εθνική γλώσσα ή γλώσσες.

Ορισμένα κράτη μέλη δεν απαιτούν την εκτύπωση του φύλλου οδηγιών στην εθνική τους γλώσσα ή γλώσσες. Το φύλλο οδηγιών χρήσης μπορεί να εκτυπωθεί μόνο στα αγγλικά, αλλά οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτό θα πρέπει να προσφέρονται και στην εθνική γλώσσα ή γλώσσες, για παράδειγμα μέσω κωδικού QR τυπωμένου πάνω στο φύλλο, και να διατίθενται επίσης στον ιστότοπο του EMA σε όλες τις γλώσσες.

Πώς θα στηρίξει η Επιτροπή τα κράτη μέλη ως προς τη διάθεση των εμβολίων;

Η Επιτροπή είναι έτοιμη να στηρίξει τα κράτη μέλη ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή διάθεση των εμβολίων κατά της COVID-19. Για τον σκοπό αυτόν, υπάρχει η δυνατότητα χρηματοδοτικής στήριξης από μια σειρά από μέσα της ΕΕ κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027.

Για παράδειγμα, οι επενδύσεις για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της υγείας και της διαμόρφωσης ανθεκτικών, αποτελεσματικών και προσβάσιμων συστημάτων υγείας είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) και μπορούν να συμπεριληφθούν στα αντίστοιχα εθνικά σχέδια. Επιπλέον, τα ταμεία της πολιτικής συνοχής (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης – ΕΤΠΑ, και Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ+), καθώς και το πρόγραμμα REACT-EU, μπορούν να παρέχουν χρηματοδότηση στα κράτη μέλη και στις περιφέρειές τους για την ενίσχυση των συστημάτων υγείας τους, τόσο όσον αφορά τη διαχείριση της τρέχουσας κρίσης στον τομέα της υγείας και την ανάκαμψη από αυτήν, όσο και για τη διασφάλιση της ανθεκτικότητάς τους σε πιο μακροπρόθεσμη βάση.

Συλλογικά, τα προγράμματα αυτά μπορούν να στηρίξουν ένα ευρύ φάσμα επενδυτικών αναγκών, για παράδειγμα, στις υποδομές υγείας, την κατάρτιση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη των ασθενειών, τα μοντέλα ολοκληρωμένης περίθαλψης, τον ψηφιακό μετασχηματισμό της υγειονομικής περίθαλψης και τον εξοπλισμό, συμπεριλαμβανομένων των κρίσιμων ιατρικών προϊόντων και προμηθειών, με σκοπό την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας.

Στο πλαίσιο αυτό, οι επενδύσεις για την προετοιμασία των συστημάτων υγείας για τη διάθεση των εμβολίων κατά της COVID-19 είναι επιλέξιμες βάσει αυτών των προγραμμάτων, δεδομένης ιδίως της άμεσης σύνδεσης με την ανθεκτικότητα των συστημάτων υγείας, τη διαθεσιμότητα κρίσιμων ιατρικών προϊόντων και την πρόληψη των ασθενειών. Ωστόσο, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει σχετικά με τις προτεραιότητες και το περιεχόμενο του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και των προγραμμάτων του για τα ταμεία της πολιτικής συνοχής.

Πώς θα λειτουργούν τα πιστοποιητικά εμβολιασμού;

Μια κοινή προσέγγιση όσον αφορά τη φαρμακοεπαγρύπνηση και την έκδοση αξιόπιστων και επαληθεύσιμων πιστοποιητικών εμβολιασμού σε ολόκληρη την ΕΕ θα μπορέσει να ενισχύσει την επιτυχία των προγραμμάτων εμβολιασμού στα κράτη μέλη, καθώς και την εμπιστοσύνη των πολιτών.

Η καταγραφή δεδομένων σχετικά με τον εμβολιασμό είναι σημαντική τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο πληθυσμού. Σε επίπεδο ατόμου, αποτελεί ένα μέσο ώστε να είναι γνωστή και να αποδεικνύεται η εμβολιαστική του κατάσταση. Οι τρόποι απόδειξης του εμβολιασμού θα πρέπει να είναι διαθέσιμοι από τη στιγμή που θα ξεκινήσει ο εμβολιασμός. Τα πιστοποιητικά εμβολιασμού θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να φανούν χρήσιμα στα ταξίδια, καθώς θα αποδεικνύουν ότι ένα άτομο έχει εμβολιαστεί και ότι, ως εκ τούτου, δεν χρειάζεται ενδεχομένως να υποβληθεί σε εξέταση και καραντίνα όταν φτάνει σε άλλη χώρα.

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη εργάζονται από κοινού με τον ΠΟΥ για την έκδοση πιστοποιητικών εμβολιασμού. Οι εργασίες αυτές περιλαμβάνουν ένα ελάχιστο σύνολο δεδομένων, συμπεριλαμβανομένου ενός αποκλειστικού αναγνωριστικού κωδικού, για κάθε επιμέρους εμβολιασμό, κάτι που θα διευκολύνει την έκδοση πιστοποιητικών και την παρακολούθηση του εμβολιασμού σε πανευρωπαϊκή βάση από τη στιγμή της έγκρισης των εμβολίων κατά της COVID-19.

Η ανάπτυξη του κοινού πλαισίου προδιαγραφών θα λάβει υπόψη το έργο του ΠΟΥ και θα συνεισφέρει σε αυτό. Τα ταμεία της ΕΕ, όπως ο RRF, το ΕΤΠΑ και το InvestEU, μπορούν να στηρίξουν τη δημιουργία των συστημάτων πληροφοριών ανοσοποίησης (IIS) και των ηλεκτρονικών μητρώων υγείας, καθώς και τη δευτερογενή χρήση των δεδομένων υγείας για την ανοσοποίηση.

Πόσο κοστίζει το εμβόλιο; Ποια είναι η τιμή του;

Η Επιτροπή διαπραγματεύτηκε επωφελείς συμφωνίες με τους παραγωγούς εμβολίων για να διασφαλίσει την πρόσβαση σε σχεδόν 2 δισ. δόσεις μέχρι στιγμής.

Στο παρόν στάδιο η ακριβής τιμολόγηση ανά δόση καλύπτεται από υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας. Ωστόσο, σημαντικό μέρος των συνολικών δαπανών χρηματοδοτείται μέσω συνεισφοράς από τη [συνολική χρηματοδότηση της ΕΕ για τα εμβόλια](#).

Το εμβόλιο θα είναι δωρεάν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ;

Αν και η απόφαση αυτή εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, στη μεγάλη πλειονότητά τους τα κράτη μέλη σκοπεύουν να προσφέρουν δωρεάν εμβολιασμό.

Έχουν δημοσιοποιηθεί οι συμβάσεις με τις εταιρείες;

Η Επιτροπή εστιάζει στην προστασία της δημόσιας υγείας και στην εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών συμφωνιών με τις εταιρείες, ώστε τα εμβόλια να είναι προσιτά, ασφαλή και αποτελεσματικά.

Οι συμβάσεις προστατεύονται για λόγους εμπιστευτικότητας, κάτι που απαιτείται λόγω του ιδιαίτερα ανταγωνιστικού χαρακτήρα αυτής της παγκόσμιας αγοράς. Με τον τρόπο αυτό προστατεύονται ευαίσθητες διαπραγματεύσεις, καθώς και επιχειρηματικές πληροφορίες, όπως χρηματοοικονομικές πληροφορίες και σχέδια ανάπτυξης και παραγωγής.

Η δημοσιοποίηση ευαίσθητων επιχειρηματικών πληροφοριών θα υπονόμει επίσης τη διαδικασία υποβολής προσφορών και θα επηρέαζε δυνητικά ευρέως την ικανότητα της Επιτροπής να εκτελεί τα καθήκοντά της, όπως αυτά ορίζονται στις νομικές πράξεις που αποτελούν τη βάση των διαπραγματεύσεων. Όλες οι εταιρείες απαιτούν οι εν λόγω ευαίσθητες επιχειρηματικές πληροφορίες να παραμένουν εμπιστευτικές μεταξύ των υπογραφόντων μερών της σύμβασης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να σεβαστεί τις συμβάσεις που συνάπτει με τις εταιρείες.

Πότε θα μπορέσει το εμβόλιο να θέσει υπό έλεγχο την πανδημία;

Για ορισμένες γνωστές μεταδοτικές νόσους θεωρείται ότι, για να επιτευχθεί η ανοσία αγέλης που επιτρέπει τον έλεγχο μιας πανδημίας και, εντέλει, την εξάλειψη της νόσου, πρέπει περίπου το 70 % του πληθυσμού να διαθέτει προστασία από τη νόσο είτε μέσω εμβολιασμού είτε λόγω προηγούμενης λοίμωξης.

Ανάλογα με τον ρυθμό του εμβολιασμού και των φυσικών λοιμώξεων, η πανδημία ενδέχεται να τεθεί υπό έλεγχο στην Ευρώπη έως το τέλος του 2021.

Μπορεί κάποιος να μεταδώσει τη νόσο αφού εμβολιαστεί;

Δεν γνωρίζουμε ακόμη. Θα χρειαστούν πρόσθετες αξιολογήσεις για να εκτιμηθεί η επίδραση του εμβολίου όσον αφορά την πρόληψη της ασυμπτωματικής λοίμωξης, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων από κλινικές δοκιμές και από τη χρήση του εμβολίου μετά την έγκρισή του.

Ως εκ τούτου, και προς το παρόν, ακόμη και τα εμβολιασμένα άτομα θα πρέπει να φορούν μάσκες, να αποφεύγουν τους κλειστούς χώρους με πολύ κόσμο και να τηρούν τους κανόνες κοινωνικής αποστασιοποίησης. Οι οδηγίες αυτές μπορεί να αναθεωρηθούν με βάση και άλλους παράγοντες, όπως ο αριθμός των ατόμων που εμβολιάζονται και το πώς μεταδίδεται ο ιός σε κάθε κοινότητα.

Εάν έχω ήδη περάσει COVID-19 και έχω αναρρώσει, πρέπει παρόλ' αυτά να κάνω το εμβόλιο;

Αυτή τη στιγμή δεν έχουμε στη διάθεσή μας αρκετές πληροφορίες για να μπορούμε να πούμε αν ή για πόσο διάστημα προστατεύεται από την COVID-19 ένα άτομο που έχει ήδη προσβληθεί (η αποκαλούμενη «φυσική ανοσία»). Σύμφωνα με τις πρώτες ενδείξεις, η φυσική ανοσία από την COVID-19 ενδέχεται να μην διαρκεί για μεγάλο διάστημα, αλλά θα χρειαστούν περισσότερες μελέτες για να αποκτήσουμε πιο εμπειριστωμένη γνώση.

Αρμόδιοι επικοινωνίας:

[Stefan DE KEERSMAECKER](#) (+32 2 298 46 80)

[Darragh CASSIDY](#) (+32 2 298 39 78)

Ερωτήσεις του κοινού: [Europe Direct](#) τηλεφωνικά [00 800 67 89 10 11](#) ή με [ηλεκτρονικό μήνυμα](#)